

gue ésser malestrucs e miserables aquells qui *vecegen*, donant-se ociositat per sobre-habundància de benaventurança temporal?»; «diguí-t Déus haver donada a la companya dels hòmens --- per tal que no t'envecesques ab vida solitària e pereosa», AntCanals (*De Providència*, NCl., 92.28, 107; *Arra*, 145). En fi, ja arribem al significat mall. en el *Breviloqui* de Joan de Galès, però encara seguim amb l'abstracte *vessesa*: «--- De Licurg --- la novena ley ordonà que los infants pobres no focen menats al mercat sinó al camp, en guisa que ls primers ncl. des despenguessen en treball e no en *vecessa*» (NCl., 29): ms. que confon totalment ç i ss, ss i s etc. (doncs és clar que en textos que, com aquest, grafien *focen* per 'fossen' la c no té cap valor indiciari per a l'etim., com tampoc en algun altre dels passatges citats).

En fi el subst. *vessa* modernament és cosa només dels parlars balears. Ja el *DFgra.* portava «*vessa* f. peresa, *galbana*, ganas fortas de dormir; *vessa* de coua de gat: *ruin*»; el *DAG.*: «Mall.: peresa, son, *galvana*, *modorra*; ex.: quina *vessa* tenc amb aquesta calor que fa!»; el *Damen.* hi afegeix «la pesadez y torpeza de los sentidos, movida del sueño: somnolentia». Matis que resta més a prop del de 'flaquesa, accidia' medieval.

A Mall. ens ho documenta Camps Merc.: «Al poble de Santanyí / hi havia un bergantell / —me parex que sou com ell— / que de *vessa* 's va morir» (*Folk. Men.* 1, 26). D'altra banda, FebrCard. És el matis que notem, p. ex., en: «Vaig captar d'un arbut l'ombra espessa, / allargada sobre un llisar, / on, rendit de fatiga i de *vessa*, / jo posava els meus ossos de pla», Bart. Guasp (*IdOr* ix, 135). També a Menorca, on ja Febr. Card. inclogué *vessa* en el seu dicc., sense traducció, ens aclareix el sentit de la 2.ª acc. donada pel *DFgra.*: «*vessa* dels gats: cast. *ruin*; fr. *petit nerf au bout de la queue des chats*; ll. nodus ---».

No cal més que obrir qualsevol de les allocucions d'AMAlcover als seus corresponents, en el *BDLC*, per trobar-hi a cada pas «fora *vessa*!» (p. ex. *BDLC* VII, 1913, 362) alternant amb l'equivalent «fora son!» i amb els elogis als que són «col·laboradors amb poca son». En fi V. les cites de M. Fontanet i de T. Aguiló en *AlcM.* El *DAG.* sembla donar-ne un cas anterior: «*Muyre la veça, que l'alè li put*: Obra moral, 18^v (Columbina)»: convindria, però, tenir més context i identificar bé el text (sospito que sigui la *Moral Consideració* --- del val. Pardo de la Casta, princ. S. xvi, p. p. Ag. com a apèndix del seu *Boeci*, pp. 275-328, però no l'hi he sabut retrobar).

El mot ha estat sovint mal interpretat. Faraudo, cregué que vol dir 'boig', però en cap dels contextos (ni en l'únic de la *Do. Comp.* que ell cita) no hi cap ni de lluny aquesta idea; si en un passatge Eiximenis usa la paraula *fol*, és en el sentit medieval de 'provocador de la justícia divina', igual que 'pervers'; això l'indueix a una etim. *vesanus* (ja suposada per Morel-Fatio en el *Facet*), òbviament descartada per la forma del mot, no sols pel sentit.¹ Ja ho rebutja *AlcM.* (s. v. *ves* II, § 3), però aquí es fa encara pitjor, identificant

el mot amb el substantiu *ve(r)s* 'versicle, refrany', car pertot és un adjectiu i no un subst., tots els contextos exclouen aquest supòsit, sense comptar que ja fóra desentraonada llavors la redundància «proverbi *vessa*». Tampoc és 'vici' com glossa el P. Norbert en el glosari del *Breviloqui*, mera petició de principi per perjudici etimològic.

Un altre prejudici etimològic que és un poc més excusable que hagin adoptat els mall. (*AlcM.*), perquè no coneixen els exs. medievals, és que seria *VITIA*, plural o femení derivat de *VITIUM* 'vici'. També això està contradit pel passat medieval del mot. Però d'altra banda hi ha capital impossibilitat fonètica: és evident que si fos mot hereditari hauria donat **vea* (*VITIARE* > *avear*) o com a molt *veza* amb sonora; i que si fos cultisme, o àdhuc semicultisme, tindria *i* i no pas *e* i hi hauria *i* postònica conservada; és en va invocar *veciat*, car aquest és pron. vulgar i poc estesa de *viciat*, amb dissimilació causada per la *i* següent, i aquesta justament no hi és en *vessa*.

Inútil també invocar l'it. *vezzo*, car en italià és zz el resultat normal de -tI-: com sigui que l'italià és una llengua que no sonoritza les intervocàliques. Només a base de suposar que fos un manlleu de l'it. es podria defensar la idea: ara bé, tot el passat i el to del mot demostren que un italianisme aquí és inconcebible. Per acabar de fer-nos veure que no pot venir de *VITIUM*: partint de *i*, i en un mot tan balear, caldria que la vocal fos la *e* tònica neutra, *é*; i Moll és el primer de dir-nos que tant a la seva Ciutadella, com a Mallorca, es pronuncia amb *e* oberta; ja el *DFgra.* accentuava amb *é* i és sabut que Figuera, molt sistemàtic i acurat en aquest detall justament, representava la *e* oberta amb *é*. En un mot l'etimologia *VITIUM* és també indefensable.

Spitzer havia suggerit partir de *VISSIRE* 'fer un pet', inspirant-se en el fr. vulgar *vesse* 'covardia del qui es caga de por'² (veg. *BASARDA*); amb raó Moll li ho rebutjà (*AORBB* IV, 114, i *AlcM.*) perquè no es veu per quin procés s'hi arribaria: en efecte: com justificariem el derivat en -a? I no havent *VISSIRE* donat en cat. un *vessa* 'pet', manca la base indispensable; al contrari, car el derivat cat. de *VISSIRE* és *veixina* amb -x. Altrament les formes medievals tanquen de cop aquestes fantasies.

El significat inicial de 'pervers' ja ens mostra que hem de partir de *VĒRSUS*, sinònim de *perversus* (ll. cl. *versura* = *perversitas*). El cast. *avieso* i fr. ant. *avers* vénen de *AVERSUS* (*REW* i *DCEC/DECH*); el fr. ant. i mj. *divers* és 'malvat, cruel, pervers'; també en oc. ant. (*FEW* III, 107a), i d'aquí es creu que ve el cast. *divieso* 'tumor maligne'. En el mateix català trobem *INVERSUS* amb el sentit eiximenià de *vessa*, en un text antic tan important com les *VidssR*: «dejunam --- per so --- cor en lo temps qui és apelat ver, creys la sanc, e en estiu còlera --- e dejunam en estiu, per so que en nós sia afroelida còlera d'ira e falsa, per so cor om colèric naturalment és irós e *envers*» (f° 60r2).

Al nostre resultat semàntic arribariem també per altres vies, les quals, si més no, hi pogueren col·laborar: